

Spøkilsisskipið »Broom« á T

Opið inn til pollin í Saksun

A. GUTTORMUR
DJURHUUS

Tá Saksun var havn

At Saksun í gomlum døgum hevur verið havn er einki at ivast í. Í dag er sambandið við havið so vánaligt, at ikki er siglandi út og inn hjá bátum og enn minni hjá skipum. So hevur ikki altíð verið.

J. C. Svabo sigur í “Indberetninger fra en Reise i Færøe 1781 og 1782” at: “I Foraaret 1782 var nogenlundes Fiskerie, der endog afgav Noget for den kongelige Handel. I de 3 til 4 næst foregaaende Aar fiskedes der næsten slet Intet, end sige til Bondens Huusholdning.

Det er ikke saa lige at bestemme Begyndelsen af den Periode, da Fiskeriet i Færøe, saa meget dalede fra den Grad, i hvilken de ældre Tider havde det.

Ikke desmindre fortælles, at det skal være skeet i forrige Hundred-Aar, rime- lig i den første halve Deel af samme, ved et overmaade haardt Vejr og stærk Søe- gang, der indtraf ved Kyndelsmisse-Tiden, og kaldes derfor endnu den haarde Kyndelsmisse. Ved samme Søegang skal Saxen, der tilforn var en Havn, og nævnes endog Saxen-Havn i de endnu tilværende Lavtings Protokoller, være stoppt og opfyldt med sand.”

Tað er sostatt í fyrru helvt av sekstanhundraðtalinum at tað legst so nógvrur sandur í innsiglingina til pollin í Saksun at hon gerst ónýtilig til havn.

Í brævi frá prestinum í Kvívíki í 1828 til amtmannin, verður sagt, at eitt skip er strandað “paa David Joenssens Side paa Løen.” Tað má tiskil vera strandað norðanvert opið inn til Saksun, tí tá hevði tað longu verið ósiglandi inn á pollin í o.u. 100 ár sambært Svabo.

Saksuningar vunnu ikki til Havnar

Um morgunin hin 4. februar í árinum 1828 komu tveir útlúgvaðir og illa tøssaðir saksuningar inn til prestin í Kvívík, Niels Holm. Teir eru á veg til Havnar at boða frá, at eitt skip er rikið á land í Saksun. Veðrið er so vánaligt og teir so illa fyri,

at teir ikki seta sær føri fyri at fara allan vegin til Havnar. Tí eru teir komnir til prest at vita, hvat ið gerast skal. Prestur skrivar bræv til amtmannin og fær hin skjótasta rennaran í Kvívík at fara til Havnar við boðunum.

Brævið frá prestinum í Kvívík

Uttanáskrivtin er: “Højvelbaarne Hr. Amtmand og Kammerjunker Tillisch i Thorshavn. Med Snar Bud. Sjálvt brævið er soljóðandi:

“Ærbødigst

I Morges Kl. 6 den 4. Februar kom 2de Mænd fra Saxen ind til mig i dette rasende Uvejr med Begjæring til mig at vilde tilmelde Deres Højvelbaarenhed at der Igaar Eftermiddag Kl. 3 blev seet af Johannes Poulsen i Saxen et stort 3 Mastet Skib at være indkommen i Sanden paa David Joenssens Side i Løen.

De skyndte sig da ud med Baad og naaede endelig paa det i Mørkningen, men kunde hverken faa Ankerene, hvoraf der er 1 stort og 2 mindre, løse, ej heller faa alle de Jern Kættinger, hvoraf der er Mængde, til at fastbinde det med, det ligger altsaa løst paa Siden paa Sanden. 3 Mand var paa skibet af Saxeningene og befandt 1. at en Del af Dækket er borte, og det andet overgroet med grøn Slim 2. 3 Master havde det Stumper af 3. Kahytten er hel, og i den befandtes aldeles intet uden tomme Flasker og nogle raadne Ærter 4. Skibet er meget stort og ladet med bare Bjælker, saa vidt de kunde skjønne – og uden levende Mennesker.

De giøre alt mulig, men de ere for svage og ukyndige at faa det fæstet med sine Ankere, for at det ej skal gaa ud igjen, og ønskede at Hr. Michael Møller maatte komme strax i den Henseende at ordne det nødvendige. Men de stakkels Saxeninger bede Deres Højvebaarenhed tilligegydmagelig at de maatte befries fra Bjærgemænd til Skibet og Arbejdere, naar disse ej selv kunde holde dem selv med Kost.

Dette har jeg nu i Hast givet mig den Frihed at melde Dem ved et Snarbud, og da Budet løber alt hvad

han kan i dette bedrøvelige Vejr, har jeg lovet ham 6 a 8 Mark i Betalning. Det er den snarest Løber.

Mændene vilde have gaaet selv til Dem, men de kunde næppe staae, da de kom til mig, mindre gaae til Thrshavn.

4. Fbr. 28
Allerærbødigst
N. Holm

Hevur rikið flótandi á lastini

Tað er eyðsýnt, at skipið hevur rikið fyri vág og vind í vikur ella mánaðir. Partur av dekkinum er burtur og tað er slýggjvaksið. Sjógvur er í lastini. Í kahúttini er ikki annað enn tómar fløskur og rotnar ertrar. Skilligt er, at manningin hevur givið upp skipið. Helst er skipið komið undir land við álandsvindi, uttan móguleika at koma út frá aftur. Fyri at bjarga sær sjálvari, er so manningi rýmd av skipinum. Av eini ella aðrari orsök, kanska av streym- ella ættarskifti, er skipið

ikki farið á land, men hevur siglt víðari sum eitt spøkilsisskip, sum kann hava verið víða um, áðrenn tað at enda fer á land í Saksun.

Skipið var lastað við virðismiklum timburi og er umráðandi, at tað verður bjargað. Sambandið við heiminn hevði leingi verið vánaligt. Saksuningar siggja fyri sær, at innrás verður í Saksun av avbygdarfolki. Saksun, tá sum nú, var lítil bygd, og biðja teir tí um at verða fritiknir fyri at skula veita bjargingarfólkinum kost.

Teir biðja um, at Hr. Michal Møller beinanvegin kemur norður at tryggja skipið, so at tað ikki skolar útaftur. Hesin Michal Møller er eingin minni enn hin navnframi skiparin Mikkjal Müller, kapari og mentamaður úr Havn. Stórt álit hava teir havt á honum.

Brævaskifti um strandingina

Ein stranding av hesum slag gevur almennu umsit-

ingini nógv arbeiði, og ikki kann sigast annað, enn at danska umsitingin í Føroyum hevur tikið arbeiðið í fullum álvara og gott skil tykist at hava verið í umsitingini. Ein orsök var kanska, at hetta gav pengar í statskassan.

Hin 21. mars 1828 skrivar amtmaðurin sorinskrivaranum soljóðandi bræv:

Til Sorenskiver Gorm
Da der af det i forrige Maaned ved Bygdelauguet i Saxen indstrandede Skib, Broom – Glasgow, og samme indehavende Ladning er opbjærget en del Stokketømmer og Egestaver, 1 Ankerkjetting, nogle smaa Jernkjæder, 3 Ankere, noget Bly, Jern og Kobber samt adskilligt Skibsvrag m. v., som det paa grund af Pladsens Beliggenhed og øvrige dermed forbundne Omstændigheder, bliver nødvendigt, snarest muligt at foranstalte bortsolgt ved offentlig Auction, saa maa jeg herved tjenstligen have Hr. Sorenskriveren anmodet om, i denne Anledning at

vilde beramme en Auction til at afholdes i Saxen førstkommande 8 Maj og paafølgende Dag, og til den Ende ved i Syslerne omsendende Plakater, lade saadant forud Bekendtgjøre.

Fortegnelsen over det opbjærgede tilligemed Auctionsconditionerne skal i sin Tid blive Dem tilstillet.

Og hin 5. mai 1828 skrivar amtið til handilsdirektónina í Kepmannahavn:

Ved at tilstille den ærede Direktion hoslagte Avertissement angaaende et her i Amtet indstrandet Skib, maa jeg tjenstligt amode Direktionen om, at ville behage at foranstalte samme 3de gange indrykket i det danske Statstidende og Altoner Mercurer og derhos udlægge de i denne Anledning medgaaende Omkostninger, hvorefter jeg, saa snart Regning herover vorder mig tilsendt, skal drage omsorg for, at det udlagte Beløb igjen refunderes den kongelige Handeiskasse herstedes.